

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

**Харків
2011**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

**для студентів IV курсу
заочного факультету**

**Харків
2011**

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни “Трудове право України” для студентів IV курсу заочного факультету /
Уклад.: В.В. Жернаков, О.М. Ярошенко, В.В. Єрьоменко та ін. –
Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. – 38 с.

У к л а д а ч і: В.В. Жернаков,
О.М. Ярошенко,
В.В. Єрьоменко,
П.А. Бущенко,
І.А. Ветухова,
С.О. Сільченко,
Н.М. Неумивайченко,
Ф.А. Цесарський,
А.М. Юшко,
Д.М. Кравцов

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
академії (протокол № 1 від 31.01.2011 р.)*

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Написання курсової роботи – одна з форм навчання студентів, що сприяє засвоєнню знань, закріпленню вивченого матеріалу, набуттю навичок самостійної роботи з законодавством, літературними джерелами і матеріалами практики, а також розвитку теоретичного та професійного мислення.

Для виконання курсової роботи слід ретельно вивчити норми чинного законодавства, накази міністерств, теоретичні джерела, рекомендовані до конкретної теми. При цьому в роботі необхідно проаналізувати і дати узагальнення висвітлених теоретичних положень, порівняти погляди різних вчених щодо цих положень і висловити своє ставлення до них. Розкриваючи ті чи інші питання, треба їх обґрунтувати теоретично, а також пов'язати з практикою. Отже, у роботі слід дати повні відповіді на запитання, проаналізувати відповідне законодавство, чітко висловити свою позицію.

При наведенні в роботі цитат, прикладів, фактів, статистичних даних та інших матеріалів необхідно посилатися на джерела інформації. Про це робиться запис внизу сторінки. У кінці роботи рекомендується навести список використаної літератури.

Текст роботи повинен бути написаний акуратно, чітким почерком, грамотно. Не допускаються закреслення слів, речень, нестандартні скорочення.

Завершена робота (обсяг 20-30 с.) подається на кафедру для рецензування. На захисті студент повинен продемонструвати глибоке знання матеріалу за обраною темою, зробити висновки, дати відповіді на зауваження рецензента.

Т е м а 1. СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА

П л а н

1. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права.
2. Правовий статус суб'єктів трудового права та його елементи.
3. Фізичні особи як суб'єкти трудового права.
4. Роботодавці як суб'єкти трудового права.
5. Колективні суб'єкти трудового права: трудовий колектив, професійні спілки, державні органи.

При розгляді питань плану необхідно зазначити те, що суб'єктами трудового права є учасники суспільних відносин, врегульованих законодавством про працю, які володіють суб'єктивними трудовими та юридичними обов'язками. У роботі необхідно дати визнання поняття “суб'єкти трудового права”. Певну увагу слід приділити громадянам як суб'єктам трудового права, трудового договору, трудових правовідносин. При написанні роботи окремо необхідно зупинитися на правовому статусі, розкрити його зміст. Особливий наголос слід зробити на трудовій праводієздатності (загальній, спеціальній, обмеженій, винятковій), суб'єктивних права та обов'язках, гарантіях прав і обов'язків та відповідальності.

Вивчаючи роботодавців як суб'єктів трудового права, треба дати визначення поняття ”роботодавець” і з'ясувати його правовий статус.

При дослідженні трудових колективів варто навести дефініцію поняття “трудоий колектив”, встановити його види, окреслити повноваження й функції.

Певну увагу необхідно приділити професійним спілкам як суб'єктам трудового права й зазначити, що право на об'єднання в професійні спілки закріплено в Конституції України, виокремити їх функції за сучасних умов, розкрити права й обов'язки профспілок та їх об'єднань. Необхідно також проаналізувати повноваження виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі й організації.

При розгляді питань плану слід проаналізувати таку категорію, як державні органи, вирізнити види нагляду й контролю за додержанням законодавства про працю й охорону праці. Слід назвати систему органів, що здійснюють державний нагляд і контроль, розкрити їх повноваження.

Нормативні акти та література

Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України № 1045-XIV від 15.09.1999 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – №45. – Ст. 397.

Про державну службу: Закон України № 3723-XII від 16.12.1993 р. // Там же. – 1993. – № 52. – Ст. 490.

Про організації роботодавців: Закон України № 2436-III від 24.05.2001 р. // Там же. – 2001. – № 32. – Ст. 171.

Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України № 3929-XII від 04.02.1994 р. // Там же. – 1994. – № 23. – Ст. 161.

Башмакова Н. Про статус керівника підприємства, установи, організації: деякі невирішені питання / Н. Башмакова // Право України. – 1999. – № 10. – С. 30-33.

Гетьманцева Н.Д. Правова характеристика роботодавця як суб'єкта трудових відносин / Н.Д. Гетьманцева // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. – Вип. 273. Правознавство. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 46-49.

Гончарова Г.С. Повноваження трудових колективів на сучасному етапі / Г.С. Гончарова // Матеріали наук. конф. “Конституція України – основа модернізації держави та суспільства”, 21-22 червня 2001 р., м. Харків. – Х.: Право, 2001. – С. 193-196.

Костюк В. Трудова правосуб'єктність як основна правова властивість суб'єктів трудового права / В. Костюк // Підприємництво, госп-во і право. – 2005. – № 8. – С. 35-39.

Лазор В.В. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права і сторона трудових спорів / В.В. Лазор // Право України. – 2003. – № 10. – С. 100-103.

Нікіфоров В.Ю. Профспілки як суб'єкт трудового права / В.Ю. Нікіфоров // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. – Вип. 27. – С. 368-373.

Пилипенко П. До питання про правосуб'єктність трудових колективів / П. Пилипенко // Предпринимательство, хоз-во і право. – 1991. – № 11. – С. 22-25.

Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права: моногр. / П. Пилипенко. – Л.: Видавн. центр Львів. нац. ун-ту імені Івана Франка, 1999. – 214 с.

Прокопенко В.І. Власник і уповноважений ним орган як суб'єкти трудового права / В.І. Прокопенко // Право України. – 1994. – № 10. – С. 20-23.

Сільченко С. Актуальні проблеми створення професійних спілок і первинних профспілкових організацій / С. Сільченко // Підприємство, госп-во і право. – 2003. – № 10. – С. 111 – 113.

Хуторян Н.М. Проблеми визначення “роботодавець” за законодавством України / Н.М. Хуторян // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2006. – Вип. 31. – С. 207-215.

Якушев І. Юридичні властивості суб'єктів права / І. Якушев // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юрид. – Вип. 35. – Л., 2000. – С. 33-37.

Яремчук О.В. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права / О.В. Яремчук // Право і безпека. – 2004. – № 3/1. – С. 186-189.

Ярошенко О.М. Правосуб'єктність роботодавця та її зміст / О.М. Ярошенко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 51. – С. 129-138.

Ярошенко О.М. Щодо основних прав та обов'язків працівників / О.М. Ярошенко // Там же. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 1999. – Вип. 39. – С. 64-67.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одисей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Т е м а 2. КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР

П л а н

1. Право на колективно-договірне регулювання праці. Міжнародні правові акти про колективні переговори і договори.
2. Поняття і сторони колективного договору.
3. Зміст колективного договору.
4. Колективні переговори з укладення колективного договору, угоди із соціально-економічних питань.
5. Порядок укладення колективного договору і угоди із соціально-економічних питань.
6. Контроль за виконанням колективного договору і відповідальність за його невиконання.

Роль соціально-економічних угод і колективних договорів у сучасних умовах постійно збільшується. У роботі необхідно показати, що колективно-договірне регулювання праці забезпечує реалізацію конституційних прав громадян на участь у вирішенні виробничих, трудових і соціально-економічних питань. Важливо назвати і дати характеристику відповідних конвенцій і рекомендацій МОП із питань колективних переговорів, указати їх положення, які знайшли відображення і конкретизацію в національному законодавстві.

Регулювання відносин, що виникають під час використання найманої праці, відбувається як централізовано (за допомогою нормативно-правових актів, прийнятих компетентними державними органами), так і в договірному порядку. Законодавство встановлює мінімальні гарантії для найманих працівників на території усієї держави. Колективно-договірне регулювання трудових відносин відбувається на державному, регіональному, галузевому та виробничому рівнях і здійснюється у формі угод із соціально-економічних питань і колективних договорів.

Необхідно розкрити поняття “колективний договір”, “соціально-економічна угода”, розглянути колективний договір як інститут трудового права і як локальний правовий акт, проаналізувати нормативно-правові акти, що обумовлюють порядок ведення колективних переговорів, укладення колективних догово-

рів, визначають їх сторони і представників цих сторін, строки чинності колективного договору, сферу його поширення.

Зокрема, треба показати, що укладення колективного договору включає: а) колективні переговори, розробку проекту договору; б) підписання договору; в) його повідомну реєстрацію. Структура колективного договору законодавчо не визначена, але зміст його можна поділити на три частини: нормативну, інформативну і зобов'язальну.

Крім того, необхідно висвітлити такі питання: недійсність умов колективного договору; контроль за його виконанням; звіти щодо виконання договору; відповідальність його сторін.

Нормативні акти та література

Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.

Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23.12.2010 р. // Голос України. – № 8. – 2011. – С. 14.

Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.

Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. // Там же. – 1997. – № 2. – Ст. 4.

Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. // Там же. – 1999. – № 45. – Ст. 397.

Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 41, 41¹, 41², 41³) // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1984. – № 51 (дод.) – Ст. 1122.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 18. – 22. – Ст. 144.

Про порядок повідомної реєстрації галузевих і регіональних угод, колективних договорів: постанова Кабінету Міністрів від 05.04.1994 р. // 36. постанов уряду України. – 1994. – № 8. – Ст. 193.

Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010-2012 роки від 09.11.2010 р. // Уряд. кур'єр. – 2010. – № 220.

Гончарова Г. Сфера укладення колективного договору / Г. Гончарова, В. Жернаков // Право України. – 2000. – № 8. – С. 85-87.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Лосица И.А. Содержание коллективного договора: опыт и возможности совершенствования / И.А. Лосица // Пробл. законности. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 51. – С. 50-56.

Новіков В. Загальні положення та етапи проведення колективних переговорів / В. Новіков // Підприємництво, госп-во і право. – 2003. – № 1. – С. 58-63.

Стадник М.П. Проблеми розвитку законодавства про колективні договори та угоди / М.П. Стадник // Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку. – К.: Ін Юре, 1999. – С. 7-17.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект: моногр. / Г.І. Чанишева. – Одеса: Юрид. літ., 2001. – 328 с.

Ярошенко О.М. Законодавство та локальні нормативно-правові акти у сфері праці: проблема співвідношення / О.М. Ярошенко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 71. – С. 60-66.

Тема 3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

П л а н

1. Поняття зайнятості населення і напрями державної політики у цій сфері.
2. Органи, які здійснюють працевлаштування.
3. Правовий статус громадян, які шукають роботу, і безробітних.
4. Порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних.
5. Матеріальне забезпечення на випадок безробіття.
6. Відповідальність за невиконання законодавства про працевлаштування.

Державне регулювання забезпечення зайнятості і працевлаштування є не тільки захистом для безробітних, а й одним із засобів регулювання ринку праці. Правові, економічні та організаційні засади зайнятості населення України і його захист від безробіття, а також соціальні гарантії з боку держави в реалізації громадянами права на працю передбачені Законом України “Про зайнятість населення”.

При написанні роботи насамперед необхідно звернути увагу на напрями державної політики у сфері зайнятості та її принципи. Обов’язково повинно бути визначено поняття зайнятості та перераховано осіб, яких віднесено до зайнятого населення. Вказати також, хто є безробітними та яка робота є підходящою.

Необхідно висвітлити питання щодо повноважень органів, які здійснюють працевлаштування.

Далі потрібно розглянути порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України.

Законодавством визначені державні гарантії, які передбачають матеріальне забезпечення на випадок безробіття та надання соціальних послуг за рахунок коштів Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Насамкінець слід висвітлити питання про відповідальність, яка настає за невиконання законодавства про працевлаштування, зокрема про штрафні санкції роботодавців.

Нормативні акти та література

Про зайнятість населення: Закон України № 803-XII від 01.03.1991 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 14. – Ст. 170.

Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України № 1533-III від 02.03.2000 р. // Там же. – 2000. – № 22. – Ст. 171.

Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю: Закон України № 2150-IV від 04.11.2004 р. // Там же. – 2005. – № 2. – Ст. 40.

Положення про порядок організації та проведення оплачуваних громадських робіт: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 839 від 10.09.2008 р. // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 72. – Ст. 2423.

Порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 219 від від 14.02.2007 р. // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 12. – Ст. 437.

Положення про порядок бронювання на підприємствах, в організаціях і установах робочих місць для працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 578 від 27.04.1998 р. // Там же. – 1998. – № 17. – Ст. 635.

Про створення державної служби зайнятості в Українській РСР: постанова Ради Міністрів Української РСР № 381 від 21.12.1990 р. // Уряд. кур'єр. – 1991. – № 10.

Порядок фінансування виплат по частковому безробіттю та надання допомоги по частковому безробіттю: затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України № 45 від 07.02.2009 р. // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 17. – Ст. 542.

Зезека Н.О. Шляхи вдосконалення державного регулювання зайнятості населення / Н.О. Зезека // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – Вип. 43. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2009. – С. 222-227.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Ковбасюк Ю. Забезпечення продуктивної зайнятості та підвищення ефективності функціонування трудового потенціалу // Вісн. Нац. акад. держ. управління при Президентіві України. – 2007. – № 2. – С. 83-90.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одіссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Т е м а 4. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР

П л а н

1. Поняття трудового договору.
2. Сторони трудового договору.
3. Зміст трудового договору.
4. Порядок укладення трудового договору.
5. Форми та види трудового договору.

Однією з форм реалізації конституційного права громадян на працю є трудовий договір. З його укладенням фізична особа набуває статусу працівника, вступаючи у трудові правовідносини з роботодавцем (власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою).

У роботі необхідно звернути увагу на різні аспекти розуміння трудового договору наукою трудового права, оскільки він розглядається як головна форма реалізації права на працю, як

юридичний факт – підстава виникнення й існування трудових правовідносин у часі, а також як основний інститут трудового права, тобто система правових норм, які регулюють прийняття на роботу, переведення та звільнення з роботи. Важливо зосередити увагу на визначенні сторін трудового договору, проаналізувати його зміст, звернувши увагу на умови, встановлені законодавством про працю, а також ті, що визначаються угодою сторін трудового договору.

Законодавство про працю встановлює єдині вимоги до порядку укладення трудового договору та оформлення прийняття на роботу. Під час їх аналізу мають бути розглянуті такі питання, як оформлення прийняття на роботу, особливості укладення трудового договору з певними категоріями працівників, встановлення випробування при прийнятті на роботу. Насамкінець необхідно дати класифікацію видів трудового договору, докладно розглянути декілька з них.

Нормативні акти та література

Про внесення змін до Закону України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”: Закон України від 23.09.2000 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 27. – Ст. 211.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Там же. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.

Про боротьбу з корупцією: Закон України від 05.10.1995 р. // Там же. – 1995. – № 34. – Ст. 266.

Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. // Там же. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

Про затвердження форми трудового договору між працівником і фізичною особою та Порядку реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою: наказ Міністерства праці і соціальної політики України № 260 від 08.06.2001 р. // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 27. – Ст. 1219.

Про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: положення, затв. наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України № 43 від 28.06.1993 р. // Людина і праця. – 1993. – № 8. – С. 43.

Національний класифікатор України “Класифікатор професій ДК 003-2010”: затв. наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 327 від 28.07.2010 р. – Х.: Фактор, 2011.

Об условиях труда рабочих и служащих, занятых на сезонных работах: указ Президиума Верховного Совета СССР // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1974. – № 10. – Ст. 661.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Болотіна Н.Б. Трудовий договір за законодавством України: навч. посіб. / Н.Б. Болотіна. – К.: Вид. Паливода А.В., 2002. – 198 с.

Бущенко П.А. Порядок укладення трудового договору як стадія реалізації права на працю / П.А. Бущенко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 51. – С. 19-27.

Єршоменко В. Правові форми реалізації громадянами права на працю / В. Єршоменко // Право України. – 1999. – № 1. – С. 16-19.

Лазор В. Щодо відмітних ознак трудового договору / В. Лазор // Там же. – 1999. – № 11. – С. 80-82.

Пилипенко П.Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин / П.Д. Пилипенко. – К.: Знання, 2003. – 146 с.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Сільченко С.О. Трудові договори із сезонними працівниками / С.О. Сільченко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2002. – Вип. 55. – С. 96-105.

Сільченко С.О. Трудовий договір – чи є альтернатива / С.О. Сільченко // Там же. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 51. – С. 138-144

Солодовник Л. Юридичні факти – підстави виникнення трудових правовідносин / Л. Солодовник // Право України. – 2001. – № 1. – С. 59-63.

Чанишева Г. Значення правильного оформлення трудового договору / Г. Чанишева // Право України. – 1992. – № 7. – С.36.

Жернаков В. Запрет необоснованного отказа в приеме на работу как гарантия реализации права на труд / В. Жернаков // Предпринимательство, хоз-во и право. – 2000. – №7. – С.68-71.

Занфірова Т.А. Особливості виникнення трудових правовідносин за участю роботодавців-фізичних осіб / Т.А. Занфірова // Право і безпека. – 2004. – № 3/2. – С. 135-138.

Т е м а 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

П л а н

1. Загальна характеристика підстав припинення трудового договору.

2. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.

3. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця з підстав, пов'язаних з винними діями працівника.

4. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця з підстав, не пов'язаних з винними діями працівника.

5. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.

6. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору.

7. Порядок оформлення звільнення. Розрахунок із звільненим працівником.

Трудовий договір припиняється з різних підстав: з ініціативи власника або уповноваженого ним органу, з ініціативи працівника, а також з ініціативи третіх осіб. Та є підстави, які не належать до жодної з цих груп.

У роботі слід навести чітку класифікацію підстав припинення трудового договору, оскільки з нею пов'язано встановлення певних соціально-трудова гарантій працівників при звільненні.

Найбільш поширеними підставами розірвання трудового договору є звільнення з ініціативи працівника та з ініціативи роботодавця, тому саме вони потребують детального розгляду та правового аналізу. Інші підстави припинення трудового договору можуть бути викладені більш коротко.

При характеристиці підстав припинення трудових відносин з ініціативи працівника слід звернути увагу на особливості розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, та строкового трудового договору.

Крім того, варто зупинитися на відмежуванні розірвання трудового договору з ініціативи працівника від припинення трудового договору за угодою сторін.

Серед підстав припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу необхідно розрізнити підстави, пов'язані з винною поведінкою працівника (звільнення за порушення трудової дисципліни), та підстави, які не залежать від поведінки працівника (наприклад, зміни в організації виробництва і праці, невідповідність займаній посаді внаслідок недостатньої кваліфікації працівника чи стану його здоров'я та інші).

Доречно зупинитися на тому, що при звільненні працівників за порушення трудової дисципліни слід застосовувати норми, що регламентують умови та порядок притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності (отримання власником письмових пояснень від працівника, строк застосування дисциплінарних стягнень, вибір виду стягнення тощо).

При характеристиці підстав розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу, не пов'язаних з винною поведінкою працівника, необхідно розглянути гарантії, передбачені законодавством для таких працівників (попередження не пізніше як за 2 місяці, переважне право та переваги при залишенні на роботі, переведення на іншу роботу, вихідна допомога тощо).

Нормативні акти та література

Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України № 2232-ХІІ від 25.03.1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 37. – Ст. 385.

Про зайнятість населення: Закон України № 875-XII від 01.03.1991 р. // Відом. Верхов. Ради України – 1991. – № 14. – Ст. 170.

Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України № 1045-XIV від 15.09.1999 р. // Там же. – 1999. – № 45. – Ст. 397.

Про трудові колективи і підвищення їх ролі в управлінні підприємствами, установами, організаціями: Закон СРСР від 17.06.1983 р. // КЗоТ Украинской ССР с постатейными материалами. – К.: Политиздат Украины, 1986. – 284 с.

Інструкція про ведення трудових книжок на підприємствах, в установах, організаціях: наказ Мінпраці України, Мін'юсту України, Мінсоцзахисту України № 58 від 29.07.1993 р. // Праця і зарплата. – 1993. – № 17. – С. 4.

Про практику розгляду судами трудових спорів: постановва Пленуму Верхов. Суду України № 9 від 06.11.1992 р. // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2006. – № 2. – С. 327.

Постанови Пленуму Верховного Суду України (1995 – 1998). Правові позиції щодо розгляду судами окремих категорій цивільних справ // Там же. – 1998. – № 8. – С. 3-271.

Болотіна Н.Б. Трудовий договір за законодавством України: навч. посіб. / Н.Б. Болотіна. – К.: Вид. Паливода А.В., 2002. – 198 с.

Близнюк О.А. Захист прав сторін трудового договору при його розірванні за ініціативою працівника / О.А. Близнюк // Актуальні проблеми держави і права. – Вип. 18. – Одеса: Юрид. літ., 2003. – С. 758-763.

Ветухова І. Особливості розірвання трудового договору з жінками, які мають дітей, з ініціативи власника або уповноваженого ним органу / І. Ветухова // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2004. – № 2 (37). – С. 119-130.

Глазько С.М. Класифікація підстав припинення трудового договору з працівниками / С.М. Глазько // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2005. – Вип. 29. – С. 286-292.

Давиденко Г.І. Розгляд судами спорів, пов'язаних з укладенням, зміною і припиненням трудового договору / Г.І. Давиденко // Вісн. Верхов. Суду України. – 1997. – № 2. – С. 27-35.

Давиденко Г.І. Розгляд судами спорів, пов'язаних з укладенням, зміною і припиненням трудового договору / Г.І. Давиденко // Вісн. Верхов. Суду України. – 1997. – № 3. – С. 28-45.

Домбругова А. Розірвання трудового договору як захід дисциплінарного стягнення / А. Домбругова // Юрид. Україна. – 2003. – № 8. – С. 67-73.

Жернаков В.В. Склад юридичних фактів як підстава для виникнення та припинення трудових правовідносин / В.В. Жернаков // Краткие тезисы и науч. сообщения научн.-практ. конф. по итогам науч.-исслед. работ, выполненных профессорско-преподавательским составом Укр. гос. юрид. акад. в 1993 г. – Х.: Укр. гос. юрид. акад., 1994. – С. 107.

Лавріненко О.В. Атестація працівників: сутність, правова природа, проблеми правового забезпечення / О.В. Лавріненко // Пробл. правознавства та правоохоронної діяльності. – 2005. – № 2. – Донецьк: ДЮІ, 2005. – С. 291-304.

Неумивайченко Н. Припинення трудових правовідносин з державними службовцями / Н. Неумивайченко // Право України. – 2001. – № 4. – С. 62-64.

Пилипенко П. Про участь профспілок у трудових правовідносинах у світлі Закону України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” / П. Пилипенко // Там же. – 2000. – № 9. – С. 81-83, 90.

Прокопенко В. Розмежування підстав припинення трудового договору за угодою сторін від звільнення з ініціативи працівника / В. Прокопенко // Там же. – 1997. – № 3. – С. 30-33.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Реус О. Особливості припинення трудових правовідносин з неповнолітніми / О. Реус // Право України. – 2001. – № 8. – С. 78-79.

Свічкарьова Я. Особливості розірвання трудового договору з керівниками акціонерних товариств за п. 1 ст. 41 КЗпП України / Я. Свічкарьова // Підприємництво, госп-во і право. – 2006. – № 9. – С. 43-46.

Сільченко С.О. Особливості припинення трудових відносин у зв'язку із закінченням строку трудового договору / С.О. Сільченко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 74. – С. 47-54.

Тищенко О. Звільнення за аморальний проступок працівника, який виконує виховні функції: правові проблеми / О. Тищенко // Право України. – 2000. – № 6. – С. 50-52.

Угрюмова Г. Звільнення працівника за п. 7 ст. 40 КЗпП України: проблеми правового регулювання / Г. Угрюмова // Там же. – 2005. – № 12. – С. 62-64.

Цесарський Ф. Деякі проблеми реалізації захисної функції профспілок / Ф. Цесарський // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2002. – № 4 (31). – С. 186-191.

Юшко А.М. Гарантії при переведеннях працівників за погодженням між керівниками підприємств, установ, організацій // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України. – 2001. – Вип. 51. – С. 83-90.

Яковлева Г.О. Щодо поняття грубого порушення трудових обов'язків / Г.О. Яковлева // Там же. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 51. – С. 163-170.

Яковлев О.А. Роль третіх осіб у припиненні трудових відносин / О.А. Яковлев // Право України. – 2001. – № 12. – С. 102-105.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одіссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Тема 6. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ

П л а н

1. Поняття робочого часу.
2. Нормативи робочого часу.
3. Види тривалості робочого часу.
4. Поняття, види режиму робочого часу, порядок його установалення.
5. Облік робочого часу.
6. Надурочні роботи.
7. Ненормований робочий день.
8. Чергування.

При викладенні цієї теми насамперед необхідно розкрити поняття робочого часу, визначити його структуру, а також родові та видові ознаки робочого часу. Слід мати на увазі, що нормативом робочого часу вважається встановлена законом (чи на його основі) норма постійної тривалості робочого часу, якої необхідно дотримуватися протягом певного календарного періоду. До таких нормативів потрібно віднести: робочий день, робочий тиждень і похідні від них – робоча зміна, робочий місяць, робочий рік тощо.

В основу регулювання робочого часу покладено встановлену законом і колективним договором його нормальну тривалість, яка суворо охороняється. З урахуванням характеру умов праці і фізіологічних особливостей окремих категорій працівників законодавець установає скорочений робочий день. Від скороченої норми робочого часу слід відрізнити неповний робочий день (неповний робочий тиждень), який установається за погодженням між працівником і роботодавцем.

Необхідно розрізнити нормування тривалості робочого часу, встановлення його норми і режиму. Режим робочого часу – це розподіл робочого часу для нормальної організації трудового процесу і забезпечення вільного часу працівників протягом певного календарного періоду.

Чинне законодавство передбачає поденний, тижневий і сумарний облік робочого часу. Висвітлюючи дане питання, слід

врахувати, що облік робочого часу є основним засобом контролю за виконанням працівником і роботодавцем встановленої норми тривалості праці та засобом організації оплати праці.

В окремих випадках законодавство допускає відхилення від нормального робочого часу в бік його збільшення: надурочні роботи, ненормований робочий день, чергування. Необхідно розглянути умови і порядок їх застосування, коло осіб, яких можна (чи не можна) залучати для роботи в умовах збільшення робочого часу.

Висвітлюючи питання ненормованого робочого часу, бажано викласти порядок і умови його встановлення для тих чи інших категорій працівників. Треба мати на увазі, що термін “чергування” у науці трудового права охоплює три різних явища: а) чергування як робоча зміна; б) чергування поза робочим часом для виконання загальних справ та прийому інформації; в) чергування за місцем проживання.

Нормативні акти та література

Про запровадження на території України регіональних графіків початку робочого дня: указ Президента України № 334/95 від 26.04.1995 р. // Уряд. кур’єр. – 1995. – № 64. – 29 квітня.

Методичні рекомендації щодо застосування підсумованого обліку робочого часу: затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України № 138 від 19.04.2006 р. // Праця і зарплата. – 2006. – № 16. – С. 10.

Методичні рекомендації щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу: затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України № 359 від 04.10.2006 р. // Там же. – 2006. – № 39. – С. 8.

Барабаш Г.О. Про правове регулювання робочого часу і часу відпочинку наукових працівників / Г.О. Барабаш // Підприємництво, госп-во і право. – 2005. – № 10. – С. 63-66.

Венедиктов В.С. Рабочее время и время отдыха: Текст лекцій / В.С. Венедиктов. – Х.: Юрид. ин-т, 1987. – 32 с.

Венедиктова В. Регулювання ненормованого робочого часу в умовах ринкової економіки / В. Венедиктова // Право України. – 1999. – № 7. – С.104-106.

Козак З. Поєднання договірної та нормативної правового регулювання неповного робочого часу / З. Козак // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юридична. – Вип. 35. – Л.: ЛДУ ім. Івана Франка, 2000. – С. 335-340.

Кришталь А.М. Ненормований робочий день / А.М. Кришталь // Юрид. Україна. – 2003. – № 11. – С.70-72.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Сапсай І. Правомірність застосування надурочних робіт / І. Сапсай // Юрид. вісн. України. – 2003. – 12-18 липня. – № 28. – С. 8.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Т е м а 7. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧАСУ ВІДПОЧИНКУ

П л а н

1. Поняття відпочинку. Види часу відпочинку.
2. Право на відпустку.
3. Відпустки, які надаються працівникам у зв'язку з роботою.
4. Додаткові відпустки у зв'язку із навчанням, творча відпустка.
4. Соціальні відпустки.
5. Відпустки без збереження заробітної плати.
6. Порядок надання відпусток.

Написання роботи слід розпочати з розкриття поняття часу відпочинку, розгляду його видів. Обов'язково мають бути висвітлені порядок і умови залучення працівників до роботи у вихідні, святкові та неробочі дні.

Висвітлюючи друге питання, потрібно розглядати основні положення трудового законодавства, яке визначає право працюючих на відпустки. Нині ним користуються усі працівники без винятку, у тому числі сезонні і тимчасові, а також працівники у разі звільнення. Далі мають бути розглянуті усі види відпусток, передбачені Законом України "Про відпустки". У роботі необхідно враховувати зміни, що відбувалися у чинному законодавстві з часу прийняття Закону України "Про відпустки".

Слід також викласти порядок надання окремих відпусток, розглянути можливість поділу відпусток на частини, відкликання з відпустки, а також заміни відпустки грошовою компенсацією.

Нормативні акти та література

Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 2. – Ст.4.

Порядок, тривалість та умови надання щорічних відпусток працівникам, які навчаються у вищих навчальних закладах з вечірньою та заочною формами навчання, де навчальний процес має свої особливості: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 634 від 28.06.1997 р. // Уряд. кур'єр. – 1997. – № 133-134. – 24 липня.

Порядок надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 346 від 14.04.1997 р. // Офіц. вісн. України. – 1997. – № 24. – С. 78.

Про затвердження умов, тривалості, порядку надання та оплати творчих відпусток: постанова Кабінету Міністрів України № 45 від 19.01.1998 р. // Уряд. кур'єр. – 1998. – № 23-24. – 5 лютого.

Рекомендації щодо порядку надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці: затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України № 7 від 10.10.1997 р. // Бюл. законодавства юрид. практ. України. – 2000. – № 6. – С. 250.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипка; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипка С.М. Трудове право України: Підруч. / С.М. Прилипка, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Венедиктов В.С. Рабочее время и время отдыха: Текст лекций / В.С. Венедиктов. – Х., 1987.

Герашенко Л.П. Удосконалення правового регулювання відпусток в Україні / Л.П. Герашенко // Правова держава. Щорічник наук. праць Ін-ту держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України. – Вип. 13. – К., 2002. – С. 495-500.

Гончарова Г.С. Научно-практический комментарий. Закона Украины “Об отпусках” / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, П.И. Жигалкин. – Х.: Консум, 1997.

Гончарова Г.С. Спірні питання застосування ст. 26 Закону України “Про відпустки” / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипка // Право України. – 1999. – № 9. – С. 43-47.

Домбросова А. Основна щорічна відпустка: правові гарантії забезпечення / А. Домбросова // Юрид. вісн. України. – 2004. – № 5. – С. 14.

Домбругова А. Умови надання основної щорічної відпустки // Там же. – 2005. – № 24. – С. 14-15.

Зубковський В. Компенсація за невикористану відпустку / В. Зубковський // Право України. – 1999. – № 2. – С. 103-104.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Чиканова Л. Время отдыха (Комментарий нового законодательства) / Л. Чиканова // Хоз-во и право. – 2002. – № 7. – С. 16-32.

Тема 8. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ

П л а н

1. Поняття заробітної плати, її відмінності від інших виплат на користь працівника.
2. Методи правового регулювання оплати праці.
3. Державні гарантії оплати праці, мінімальна заробітна плата.
4. Тарифна система та її складові елементи.
5. Нормування праці.
6. Системи заробітної плати.
7. Оплата праці при відхиленні від нормальних умов праці.
8. Порядок і строки виплати заробітної плати.
9. Захист права працівника на оплату праці.

У роботі необхідно дати визначення поняття “заробітна плата”, вирізнити економічний і правовий її аспекти, вказати чинники, від яких залежить розмір заробітної плати, і встановити її основну і додаткову частини. Важливо проаналізувати норми, що визначають централізований, локальний та індивідуально-договірний методи регулювання заробітної плати.

Потрібно розглянути основні положення нормування праці (норми виробітку, норми часу, норми обслуговування, нормативи чисельності працівників), запровадження, зміни і перегляду норм праці, строків їх дії тощо. Необхідно навести дефініцію поняття “тарифна система” та її головні елементи: тарифні ставки, тарифні сітки, схеми посадових окладів. Особливу увагу слід приділити системам оплати праці, їх різновидам залежно від форм обліку витрат праці, результатів індивідуальних і колективних робіт.

У роботі треба показати, як законодавчо врегульовано оплату праці при відхиленні від нормальних умов праці, передбачених тарифами (при виконанні робіт різної кваліфікації, суміщенні професій та ін.).

Далі доцільно викласти порядок і строки виплати заробітної плати; її форми; окремо розкрити питання про відповідаль-

ність за затримку виплати заробітної плати (у тому числі при звільненні), а також про гарантії щодо обмеження відрахувань із заробітної плати.

Нормативні акти та література

Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.

Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. // Там же. – 1993. – № 36. – Ст. 361.

Концепція дальшого реформування оплати праці в Україні, затв. указом Президента України № 13/75/2000 від 25.12.2000 р. // Уряд. кур'єр. – 2000. – № 4. – 11 січня.

Порядок обчислення середньої заробітної плати: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 100 від 08.02.1995 р. // Зб. постанов уряду України. – 1995. – № 4. – Ст. 111.

Про затвердження інструкції по визначенню вартості робочої сили: наказ Мінстату України № 131 від 29.05.1997 р. // Офіц. вісн. України. – 1997. – № 28. – Ст. 183.

Про заходи поліпшення нормування праці в народному господарстві: постанова Кабінету Міністрів України № 197 від 20.03.1995 р. // Праця і зарплата. – 1995. – № 7. – С. 4.

Про порядок регулювання фондів оплати праці працівників підприємств-монополістів: постанова Кабінету Міністрів України № 428 від 05.05.1997 р. // Офіц. вісн. України – 1997. – № 19. – С. 95.

Про умови і розміри оплати праці працівників підприємств та організацій, що дотуються з бюджету: постанова Кабінету Міністрів України № 948 від 31.08.1997 р. // Там же. – 1997. – № 36. – С. 6.

Про умови оплати праці осіб, які працюють в гірських районах: постанова Кабінету Міністрів України № 392 від 03.04.1996 р. // Уряд. кур'єр. – 1996. – 11 квіт.

Про перелік товарів, не дозволених для виплати заробітної плати натурою: постанова Кабінету Міністрів України № 244 від 03.04. 1993 р. // Зб. постанов уряду України. – 1993. – № 9. – Ст. 183.

Про норми відшкодування витрат на відрядження в межах України та за кордон: постанова Кабінету Міністрів України № 663 від 23.04.1999 р. // Уряд. кур'єр. – 1999. – № 83-84. – 6 травня.

Про впорядкування умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, органів прокуратури, судів та інших органів: постанова Кабінету Міністрів України № 2288 від 13.12.1999 р. // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 50. – Ст. 2469.

Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: затв. наказом Міністерства фінансів України № 59 від 13.03.1998 р. // Там же. – 1998. – № 13. – Ст. 183.

Інструкція зі статистики заробітної плати: затв. наказом Держкомстату України № 5 від 13.01.2004 р. // Там же. – 2004. – № 4. – Ст. 200.

Авраменко В.В. Особливості оплати праці на сучасних умовах реформування економіки України / В.В. Авраменко // Вісн. Акад. праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2002. – № 5. – С. 258-263.

Бурак В. Єдність правового регулювання заробітної плати як державна гарантія соціального захисту працівників / В. Бурак // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юрид. – Вип. 34. – Л.: ЛДУ ім. І. Франка, 1999. – С. 114-119.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Гетьманцева Н. Співвідношення централізованого і локального методів правового регулювання оплати праці / Н. Гетьманцева // Право України. – 1997. – № 12. – С. 66-70.

Григор'єва Л.І. Порядок нарахування та стягнення компенсації працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням строків її виплати / Л.І. Григор'єва // Вісн. Верхов. Суду України. – 1999. – № 6. – С. 34-37.

Жигалкін П.І. Щодо поєднання державного й колективно-договірних методів регулювання оплати праці / П.І. Жигалкін, О.М. Ярошенко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України. – 2008. – Вип. 97. – С. 63-68.

Зубков П. За затримку заробітної плати – до відповідальності / П. Зубков // Вісн. прокуратури. – 2001. – № 4. – С. 53-55.

Квин Е. Сущність заробітної плати и особенности ее проявления в Украине / Е. Квин // Підприємництво, госп-во і право. – 1999. – № 1. – С. 23-28.

Колот А.М. Оплата праці на підприємстві: організація та удосконалення / А.М. Колот. – К.: Фірма “Праця”, 1997. – 192 с.

Матвієнко П. До питання державного регулювання оплати праці в Україні / П. Матвієнко // Вісн. Нац. акад. держ. управління при Президентові України. – 2006. – № 4. – С. 79-89.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Сімутіна Я. Проблеми правового регулювання оплати праці з відхиленням від нормальних умов праці / Я. Сімутіна // Юрид. Україна. – 2005. – № 10. – С. 44-50.

Т е м а 9. ДИСЦИПЛІНА ПРАЦІ

П л а н

1. Поняття дисципліни праці.
2. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
3. Методи забезпечення трудової дисципліни.
4. Заохочення за успіхи у роботі.
5. Поняття і види дисциплінарної відповідальності.
6. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності.
7. Поняття і види дисциплінарних стягнень. Порядок їх застосування.
8. Оскарження і зняття дисциплінарних стягнень.

Роботу слід розпочати з розкриття поняття “дисципліна праці”, значення і ролі інституту дисципліни праці в системі трудового права, охарактеризувати трудову дисципліну в суб’єктивному і об’єктивному значенні.

Треба дати визначення поняття “внутрішній трудовий розпорядок” як частини загального правопорядку, висвітлити його зміст, а також указати нормативні акти, які регулюють внутрішній трудовий розпорядок (зокрема, статuti та положення про дисципліну).

Далі необхідно розглянути методи забезпечення трудової дисципліни: а) створення необхідних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної праці; б) переконання і виховання; в) заохочення; г) застосування дисциплінарного і громадського впливу. Потрібно розкрити сутність кожного з цих методів і вказати спеціальні правові засоби, які використовує законодавець для забезпечення дисципліни праці.

У наступній частині роботи мають висвітлюватися питання про підстави дисциплінарної відповідальності, її поняття і види; порядок і строки застосування дисциплінарних стягнень, а також порядок їх оскарження та зняття.

Нормативні акти та література

Про державні нагороди України: Закон України від 16.03.2000 р. // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 15. – С. 587.

Про статус суддів: Закон України від 15.12. 1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 8. – Ст. 56.

Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 // Там же. – 1993. – № 52. – Ст. 490.

Про зв’язок: Закон України від 16.05.1995 р. // Там же. – 1995. – № 20. – Ст.143.

Дисциплінарний статут прокуратури України: затв. постановою Верховної Ради України від 06.11.1991 р. // Там же. – 1992. – № 4 – Ст. 15.

Про Дисциплінарний статут прокуратури: рішення Конституційного Суду України № 13-рп/2004 від 02.06.2004 р. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 26. – Ст. 1710.

Загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади України: указ Президента України від 12.03.1996 р. // Уряд. кур'єр. – 1996. – 28 берез.

Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 55 від 26.01.1993 р. // Бюл. законодавства і юрид. практи. України. – 2004. – № 1. – С. 565.

Про затвердження Порядку проведення службового розслідування: Постанова Кабінету Міністрів України № 160 від 04.03.1995 р. // Там же. – 1995. – № 5. – Ст. 130.

Типовые правила внутреннего трудового распорядка для рабочих и служащих предприятий, учреждений, организаций: постановление Госкомтруда СССР и ВЦСПС № 213 от 20.07.1984 г. // Бізнес (дод. Зб. системат. законодавства України). – 2010. – Вип. 7. – С. 71.

Про практику розгляду судами трудових спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 від 06.1.1992 р. // Постан. Пленуму Верхов. Суду України у цив. справах (1972-2003). – К.: Ін Юре, 2003. – С. 144-158.

Барабаш О.Т. Дисципліна праці: навч. посіб. / О.Т. Барабаш. – Х.: Укр. юрид. акад., 1994. – 50 с.

Барабаш О.Т. Відповідальність за порушення трудової дисципліни / О.Т. Барабаш. – К.: Вища шк., 1997. – 73 с.

Бородін І. Дисциплінарна відповідальність та дисциплінарне провадження / І. Бородін // Право України. – 2006. – № 12. – С. 93-97.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Лавриненко О. Дисциплінарная и морально-юридическая ответственность / О. Лавриненко // Бизнес-информ. – 1997. – № 19. – С. 16-18.

Неумивайченко Н. Правила поведінки державних службовців / Н. Неумивайченко // Право України. – 2001. – № 2. – С. 80-83.

Панасюк О.Т. Правове регулювання застосування штрафів до працівників / О.Т. Панасюк // Там же. – 2006. – № 8. – С. 44-47.

Угрюмова Г. Загальна характеристика дисциплінарної відповідальності і дисциплінарного проступку за українським трудовим правом / Г. Угрюмова // Там же. – 2006. – № 1. – С. 49-43.

Христенко С.Г. Особливості дисциплінарної відповідальності службовців митних органів / С.Г. Христенко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2002. – Вип. 56. – С. 115-118.

Хуторян Н.М. Правове регулювання дисципліни праці в новому Кодексі України про працю / Н.М. Хуторян // Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку. – К.: Ін Юре, 1999. – С. 103-117.

Щербина В. Трудовое поощрительное правоотношение / В. Щербина // Бизнес-информ. – 1997. – № 14. – С. 26-29.

Яковлева Г.О. Щодо поняття грубого порушення трудових обов'язків / Г.О. Яковлева // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 51. – С. 163-170.

Ярошенко О.М. Дисципліна праці і відповідальність за її порушення / О.М. Ярошенко // Там же. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 1998. – Вип. 34. – С.142-146.

Т е м а 10. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ПІДПРИЄМСТВУ, УСТАНОВІ, ОРГАНІЗАЦІЇ

П л а н

1. Поняття матеріальної відповідальності працівника.
2. Відмінність матеріальної відповідальності працівника від майнової відповідальності в цивільному праві.
3. Підстава та умови матеріальної відповідальності працівника.

4. Види матеріальної відповідальності працівника.
5. Порядок визначення розміру шкоди.
6. Порядок відшкодування шкоди.

Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання. Одним з елементів змісту трудових правовідносин є обов'язок роботодавця створити працівникам умови для нормальної роботи і забезпечення повного збереження дорученого їм майна. Працівники зобов'язані бережливо ставитися до майна роботодавця і вживати заходів до запобігання шкоді.

У роботі слід звернути увагу на те, що за своєю сутністю матеріальна відповідальність близька до дисциплінарної, але разом з тим є самостійним видом юридичної відповідальності. Необхідно визначити поняття і значення матеріальної відповідальності у трудовому праві, її відмінність від цивільно-правової майнової відповідальності.

Підставою матеріальної відповідальності є трудове майнове правопорушення, елементи якого слід докладно розглянути. Окремо мають бути розкриті умови матеріальної відповідальності: заподіяння прямої дійсної шкоди, протиправність поведінки працівника, вина, причинний зв'язок між заподіяною шкодою і діями працівника, а також обставини, що унеможливають матеріальну відповідальність працівників (крайню необхідність і нормальний виробничо-господарський ризик).

Далі необхідно розкрити види матеріальної відповідальності, вказати її межі. Докладно мають бути проаналізовані порядок визначення розміру шкоди; чинники, які впливають на нього; способи покриття шкоди, заподіяної працівником; обставини, що підлягають врахуванню при визначенні розміру відшкодування.

Нормативні акти та література

Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей: Закон України від 06.06.1995 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 22. – Ст. 177.

Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 22.01.1996 р. // Зб. постанов уряду України. – 1996. – № 6. – Ст. 192.

Про затвердження Переліку робіт, при виконанні яких може запроваджуватися колективна (бригадна) матеріальна відповідальність, умови її застосування, і Типового договору про колективну (бригадну) матеріальну відповідальність: наказ Мінпраці України від 12.05.1996 р. // Кодекс законів про працю України з постатейно систематизованими матеріалами. – К.: Істина, 2001. – С. 531-535.

Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 28.03.1997 р. // Вісн. Верхов. Суду України. – 1997. – № 2. – С. 11-12

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Алексєєнко Л. Актуальні питання матеріальної відповідальності в трудовому праві / Л. Алексєєнко // Юрид. журнал. – 2006. – № 7. – С. 50-52.

Бару М.И. Регрессные обязательства в трудовом праве / М.И. Бару // Антологія української юридичної думки. – Т.9: Юридична наука радянської доби. – К.: Юрид. кн., 2004. – С. 489-503.

Богомаз Г. Проблемні питання матеріальної відповідальності роботодавця за необґрунтовану відмову в прийнятті на роботу в Україні / Г. Богомаз // Юрид. Україна. – 2005. – № 5. – С. 69-72.

Коротка О.М. Підстава і умови матеріальної відповідальності за трудовим правом / О.М. Короткова // Право і безпека. – 2002. – № 2. – С. 74-76.

Ставиский П.Р. Проблемы материальной ответственности в советском трудовом праве / П.Р. Ставиский. – Одесса: Вища шк., 1982.

Хуторян Н.М. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору / Н.М. Хуторян // Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку. – К.: Ін Юре, 1999. – С. 89-103.

Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин / Н.М. Хуторян. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 264 с.

Хуторян Н. Трудове правопорушення як підстава матеріальної відповідальності / Н. Хуторян // Юрид. вісн. – 2002. – № 3. – С. 110-115.

Яковлев В. Договір про повну матеріальну відповідальність – юридична підстава матеріальної відповідальності працівників / В. Яковлев // Право України. – 2001. – № 12 – С. 87-90.

Ярошенко О.М. До питання про вдосконалення законодавства про колективну (бригадну) матеріальну відповідальність / О.М. Ярошенко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 1998. – Вип. 35. – С. 93-96.

Т е м а 11. ІНДИВІДУАЛЬНІ ТРУДОВІ СПОРИ ТА ПОРЯДОК ЇХ ВИРІШЕННЯ

П л а н

1. Поняття трудових спорів і причини їх виникнення.
2. Класифікація трудових спорів.
3. Органи по розгляду трудових спорів.
4. Комісія по трудових спорах, порядок її організації і діяльності.
5. Судовий порядок розгляду індивідуальних трудових спорів.
6. Розгляд трудових спорів про поновлення на роботі.
7. Порядок виконання рішень комісії по трудових спорах і судових органів.
8. Покладання матеріальної відповідальності на службових осіб за незаконне звільнення і переведення.

У процесі трудової діяльності між працівником і роботодавцем можуть виникати і фактично виникають розбіжності з різних питань застосування законодавства про працю. Ці розбіжності стають трудовими спорами лише тоді, коли одна із сторін трудових правовідносин – працівник чи роботодавець – звертається до уповноваженого державою органу з приводу поновлення порушеного права. Студентам необхідно визначити поняття “трудовий спір”, розкрити причини їх виникнення. При висвітленні питань плану необхідно навести класифікацію трудових спорів за суб’єктами, змістом, характером і порядком розгляду. Студенти повинні розкрити порядок організації Комісії з трудових спорів (далі – КТС), строк звернення до неї, порядок і строки розгляду трудових спорів у КТС, оскарження її рішень. Слід звернути увагу на порядок виконання рішень КТС. Особлива увага має бути приділена судовому порядку розгляду індивідуальних трудових спорів, зокрема таким питанням: які спори можуть розглядатися у КТС, а які спори можуть розглядатися безпосередньо в судах без звернення до КТС. Студенти повинні висвітлити питання стосовно матеріальної відповідальності посадових осіб за порушення трудового законодавства.

Нормативні акти та література

Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 від 01.11.1996 р. // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2004. – № 5.

Про практику розгляду судами трудових спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 від 06.11.1992 р. // Там же. – 2006. – № 2.

Про практику застосування судами законодавства про оплату праці: постанова Пленуму Верховного Суду України № 13 від 24.12.1999 р. // Вісн. Верхов. Суду України (дод.). – 2000. – № 1.

Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: постанова Пленуму Верховного Суду України № 13 від 29.12.1992 р. // 36. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972 – 2007). – Х.: Вид. ФО – П Вапнярчук Н.М., 2007. – 720 с.

Бару М.Й. Чи потрібен судовий захист трудових спорів до виникнення трудових правовідносин? / М.Й. Бару // Право України. – 1996. – № 5. – С. 63-64, 73.

Бурак В.Я. Трудові спори: порядок їх вирішення в Україні / В.Я. Бурак. – К.: Знання, КОО, 2003. – 284 с.

Жернаков В.В. Теоретичні та практичні питання інституту захисту прав людини у сфері праці / В.В. Жернаков // Держава і право. Юрид і політ. науки. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2006. – Вип. 32. – С. 278-283.

Лазор В.В. Теоретические и социальные аспекты сущности трудового договора и порядок разрешения споров при невыполнении его условий: моногр. / В.В. Лазор. – Луганск: Изд-во ВНУ им. В. Даля. – 2002. – 250 с.

Прокопенко В.І. Судове оспорення відмови у прийнятті на роботу / В.І. Прокопенко // Актуальні проблеми держави та права. – Вип. 9: 3б. наук. праць. – Одеса: Юрид. літ., 2001. – С. 8-12.

Ротань В.Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.І. Сонін. – К.: Атіка, 2008. – 680 с.

Семенова А. Поняття трудових спорів та їх класифікація / А. Семенова // Бюл. нац. служби посередництва і примирення. – 2004. – № 8. – С. 55-59.

Середа О.Г. До питання про судовий захист права на працю / О.Г. Середа // Актуальні проблеми політики. – Вип. 13-14: 3б. наук. пр. – Одеса: Юрид. літ., 2002. – С. 211-215.

Юшко А.М. Розгляд судами спорів, викликаних реорганізацією підприємства / А.М. Юшко // Право України. – 1998. – № 9. – С. 18-23

Ярошенко О.М. Проблемні моменти законодавчого регулювання трудових спорів / О.М. Ярошенко // Вісн. Акад. прав. наук. – 2005. – № 1. – С. 206-214.

Гончарова Г.С. Трудове право України у запитаннях та відповідях: навч.-довід. посіб. / Г.С. Гончарова, В.В. Жернаков, С.М. Прилипко; За ред. В.В. Жернакова. – Х.: Одиссей, 2007. – 664 с.

Прилипко С.М. Трудове право України: підруч. / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х.: ФІНН, 2009. – 728 с.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Тема 1. Суб'єкти трудового права.....	4
Тема 2. Колективний договір.....	7
Тема 3. Правове регулювання зайнятості та працевлаштування.....	10
Тема 4. Трудовий договір.....	12
Тема 5. Правове регулювання припинення трудового договору.....	15
Тема 6. Правове регулювання робочого часу.....	20
Тема 7. Правове регулювання часу відпочинку.....	22
Тема 8. Правове регулювання оплати праці.....	25
Тема 9. Дисципліна праці.....	28
Тема 10. Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.....	31
Тема 11. Індивідуальні трудові спори та порядок їх вирішення.....	34

Навчальне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

**для студентів IV курсу
заочного факультету**

У к л а д а ч і: ЖЕРНАКОВ Володимир Володимирович,
ЯРОШЕНКО Олег Миколайович,
ЄРЬОМЕНКО Володимир Вікторович,
БУЩЕНКО Петро Аркадійович,
ВЕТУХОВА Ірина Анатоліївна,
СІЛЬЧЕНКО Сергій Олександрович,
НЕУМИВАЙЧЕНКО Надія Миколаївна,
ЦЕСАРСЬКИЙ Фелікс Анатолійович,
ЮШКО Алла Миронівна,
КРАВЦОВ Данило Маркович

Відповідальний за випуск *В.В. Жернаков*

Редактор *Л.В. Русанова*
Комп'ютерна верстка *А.В. Старжинської*

План 2010, поз. 18

Підп. до друку 01.03.2011. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Умовн. друк. арк. 2,73. Облік-вид. арк. 1,5. Вид. № 8.
Тираж прим. Зам. № . Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національної юридичної академії України,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національної юридичної академії України,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.